

Meddelande i fosterländska frågor

Vardagstryck

National Library
of Sweden

Meddelanden i fosterländska frågor.

Allmän rösträtt.

Ingen förståndig människa tror längre på tillvaron af någon universalmedicin, som vore i stånd att bota alla möjliga sjukdomar. Men detta hindrar icke, att en mängd qvacksalvare utbjuda sådan medicin och verkligen lyckas narra en del godt folk, som begärligt sluka lifselixiret, men sedan till sin grämlse finna, att de lika fullt få behålla sina krämpor och till på köpet fått en till — magplågor.

Inom politiken har man också att bjuda på en universalmedicin, som man lofvar skall lyckliggöra menskligheten och gifva ny kraft åt samhällskroppen och den heter *allmän rösträtt*. Och våra politiska doktorer försäkra, att denna medicin särskildt skulle passa för Sveriges konstitution: om den finge en dosis af elixiret, skulle allt bli bra, och gamla Svea skulle blifva en ungdomlig mö igen.

Man ropar så högt härpå, att det väl kan vara nödvändigt något pröfva receptets duglighet. Har staten i verklighet någonting att hoppas af den allmänna rösträtten? Är det en reform, som vore önskvärd?

Till en början må då det sakförhållandet påpekas, att i de länder der fullt allmän rösträtt förekommer (och dessa länder äro ej många) har den ingalunda burit några goda frukter hvarken för staten eller för de små i samhället, hvilka ju i vårt land hoppas mest af reformen.

I de nordamerikanska staterna har under denna rösträtts skydd uppvuxit en korruption, hvartill vi icke hafva det ringare motstycke. Man köper valmännen, man köper riksdagsmännen, man köper embetsmännen. Mot betalning få de stora bolagen just de lagar antagna, som de önska, och »den allsmäktige dollarn» kan likaledes skydda brottslingen mot lagarna. »Politiken», säger en amerikansk författare, »har blifvit en handel, der framgången allt mer tillhör män af lägre slag, hvilka ega en smul låg fintlighet.» — Så långt har det här gått, att man måst inskränka riksdagarnes befogenheter, för att hindra missbruk. Så t. ex. förbjödes det i Newyorks författning riksdagen att anlägga vägar, bygga broar, uttorka träsk, lemna ett bolag rätt att anlägga jernvägar, ändra embetsmännens löner under den tid, för hvilken de antagits m. m., och allt detta därför, att erfarenheten visat att dylikt brukat ske mot betalning eller eljest på sådant sätt, att riksdagsmännen haft fördel deraf. Dylika inskränkningar kunna göras i de nordamerikanska staterna, der icke riksdagen utan folket själf ändrar författningen, men om den allmänna rösträtten i vårt land skulle framkalla likartade missbruk, hur skulle missförhållandena kunna rättas?

I Frankrike är ställningen ej bättre. Vi behöfva blott påpeka de jätteskandaler, som här esomoftast förekomma t. ex. Panama-affären för att visa, hur föga den allmänna rösträtten här förstår att utse värdiga riksdagsmän.

I Tyska riket har den allmänna rösträtten gifvit socialdemokratien en maktställning, hvarpå de nyss försiggångna valen lemnat ett nytt bevis. »Det är, säger en tysk tidning, icke längre bildningen, icke rikedom, icke talangen utan blott *antalet*, som har blifvit den herskande makten i staten. Man måste i ordets egentliga bemärkelse *stiga ned*, till folket, om man vill vinna dess röster. Sedan partiledarne och agitatorerna tagit detta steg nedåt och kommit i närmare beröring med de lägsta massorna, märkte de snart, att ingenting verkade kraftigare på de okunnige och lättrogne än afunden och förtalet, och dermed var fältet öppnadt och vä-

gen banad för de medvetna och omedveta lögnarne, de gycklande spektakelmakarne och de brottsliga äfventyrarne.»

Se der några exempel på hvilka frukter den allmänna rösträtten burit i andra land. Och hvad ha då arbetarne vunnit? Intet, alldeles intet. Riksdagsmännen ha väl skaffat sig sjelfva förmåner af sin ställning, men arbetarnes ställning ha de ej förbättrat, den är t. o. m. i det »fria» Amerika vida osjälfständigare än i vårt land, och klyftan emellan den rike och den fattige är mycket större än hos oss.

Kunna vi då hoppas på, att den allmänna rösträtten skulle få lyckligare följder hos oss?

Hur skulle allmän rösträtt verka i Sverige.

Om vi i Sverige finge en sådan politisk rösträtt som den, hvilken finnes i Frankrike, d. v. s. att hvarje välfredad myndig man egde valrätt, så skulle naturligtvis valmanskåren blifva till största delen alldeles ny.

Vid valen år 1890 voro 22,8 proc. af myndiga svenska män valberättigade. Här af följer, att om våra censusvillkor borttoges kommer antalet valmän att blifva nära 4,5 gånger större än nu, hvilket med andra ord vill säga, att den nuvarande majoriteten vid riksdagsmannavalen skulle förvandlas till en försvinnande minoritet. De som hittills i sina händer haft fosterlandets utveckling skulle härigenom träda tillbaka och lemna makten åt andra.

Hvilka skulle dessa *andra* vara?

Den utredning, som 1885 gjordes öfver följderne af valcensus sänkande till 500 kr., ådagalade att af dåvarande valmän på landsbygden hade *jordbrukarne* majoritet i 138 af de 145 valkretsar, hvori landsbygden då var delad, men genom en sänkning af strecket till endast 500 kr., skulle andra samhällsklasser få majoritet i 58 valkretsar. Den yrkesgrupp, som mest skulle vinna på sänkningen var den, som i de statistiska uppgifterna kallas »öfrige arbetare», hvilken innefattar sådana arbetare, som ej hafva någon viss yrkesskicklighet utan endast äro »grof» arbetare, daglönare eller arbetskarlar. Genom den allmänna rösträttens införande skola dessa klasser fullständigt beherrska valen i de allra flesta valkretsarne.

Alltså, makten tages från den samhällsklass, den *jordbrukande* hvilken icke blott är folkets kärna och stam utan äfven till följd af sin samsättning är det i främsta rummet samhällsbevarande elementet i samhället. Och ingen annan klass af medborgare skall på den förändringen vinna mera än »öfriga arbetares», hvilken utan fråga är den mest rörliga, ostadiga och lättleddaste af alla. Redan deras lefnadssätt gifver dem denna karaktär. En större del af denna klass bor ena året här, det andra där, allt som utsigt till arbetsförtjenst yppar sig, och ehuru många finnas, som förvärfva sig en trygg ekonomisk ställning, gäller det om de flesta, att deras arbete sällan ger något mer än hvad dagens behov kräfva. Under sådana förhållanden är det lika naturligt som ursäktligt, om de icke kunna utmärka sig för den stadga i tänkesätt, som är utmärkande för bonden. Huru lätt måste de icke tjusas af folkuppviglarens svada, då han skildrade det samhälles alla fördelar, som skola uppstå, när den nuvarande samhällsordningen är störtad, och han själf blifvit statens ledare? Arbetaren tror sig ej hafva något att förlora på bytet; han glömmar lätt, att vårt nuvarande samhälle

skänker äfven honom fördelar, han är okritisk nog att tro, hvad han hör, och han blir socialismens och anarkismens svurne man lättare än någon annan samhällsklass.

Är det då klokt och välbetänkt att lägga en större makt i deras händer? Bör ej, om alla andra betänkligheter nedtystas, den s. k. folkriksdagens historia verka varnande. En hand full socialister kunde der draga med sig den okritiska hopen till beslut, som vände sin udd mot lag och ordning och hotade med uppror. Det var ej blott de höga i samhället, som voro utsatta för anfallen, utan alla, som ej hyllade deras läror. Här såväl som på otaliga folkmöten vände sig deras ilska äfven emot bonden och borgaren, man hotade dem med ruinerande strejker o. d. Och ändå fordrar man hos dessa en sådan blindhet och beskedlighet, att de sjelfva skola arbeta sina förklarade fiender i händerna!

Unionsfrågan.

I nära 80 år hafva den Skandinaviska halföns båda folk varit förenade i en union, som var afsedd att gagna dem båda och att betrygga deras frihet gent emot mäktiga och roflystna grannar. Dessa mål har ock unionen, hur svag den än varit, lyckats uppnå. Vår politiska frihet har bevarats, och samtidigt hafva båda unionsländerna genomgått en lysande inre utveckling. Visserligen får väl icke allt detta skrivas på unionens räkning, men så mycket kan man dock påstå, att icke har den i någon mån hindrat den inre utvecklingen, och åt vår yttre ställning har den gifvit ett skyddande stöd, som till en del varit orsaken till vårt åttioåriga fredslugn. För hvarje fosterlandsvän i båda rikena borde därför den satsen vara själfklar, att *unionen icke får upplösas*. Allra minst kan Sveriges folk, som åstadkom denna union, tillläta detta.

Mot detta mål sträfvar dock den norska politik, som söker tilltvinga Norge rättigheter, hvilka unionsstadgandena aldrig lemnat detta land, och hvilka måste leda till unionens upplösning. Att motarbeta dessa anspråk är också att skydda unionen; och det är hvarje svensk medborgares pligt mot sitt eget land.

De norska politici, som drifva denna politik, räkna dock på, att Sverige nu liksom så många gånger förut af svaghet, liknöjdhet eller medgörlighet skall gifva efter för ropen från Norge, och de stödja dessa sina förhoppningar dels på minnet af hur vårt land förr gång på gång gjort ensidiga eftergifter mot Norge, dels derpå, att det inom Sverige, ja, inom Sveriges riksdag finnes personer, som gynna de norska anspråken af skäl, som de sjelfva bäst känna.

Det tillkommer nu Sveriges valmän — de må för öfrigt tillhöra hvilket parti som helst — att vid årets riksdagsmannaval noga tillse, att endast svenskt sinnade män blifva valda. Klart och bestämdt besked bör affordras hvarje riksdagskandidat om hans åsigt i unionsfrågan. Och ingen bör erhålla en enda röst, som ej förbinder sig att *motarbeta alla ensidiga eftergifter i tvistefrågorna med Norge* och att i stället värda och stärka unionen genom sådana reformer, som äro grundade på likställighet *icke blott i rättigheter, utan äfven i skyldigheter*. Endast på detta villkor kan Sverige medgifva en ändring i nu bestående unionsvilkor, ty en dylik ändring skall icke upplösa unionen, utan tvärt om öka dess styrka och sålunda dess värde för de båda folken.

